

Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств **Харківської області** щодо їх ділових очікувань*

IV квартал 2023 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Харківської області в IV кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Харківської області у IV кварталі 2023 року свідчать, що на тлі безпекових ризиків та логістичних труднощів з перетином кордону респонденти очікують **зменшення обсягів виробництва товарів і послуг в Україні та негативно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств** у наступні 12 місяців. Очікується повільніше зростання цін. Девальваційні очікування залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **помірне скорочення обсягів виробництва товарів та послуг в Україні:** баланс відповідей – «мінус» 2.1% (у III кварталі 2023 року – 0.0%) (графік 1). У цілому по Україні очікується зростання обсягів виробництва – 15.2%. Найоптимістичніше налаштовані респонденти підприємств добувної промисловості (баланс відповідей – 16.7%), водночас респонденти підприємств транспорту та зв'язку налаштовані найбільш песимістично («мінус» 14.3%);
- **повільніше зростання цін на споживчі товари та послуги:** частка респондентів, які очікують, що зростання споживчих цін не перевищить 10.0%, становить 51.1% (у попередньому кварталі – 30.4%), у цілому по Україні – 47.6%. Головними чинниками інфляції респонденти називають воєнні дії, витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **девальвацію національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 59.6% респондентів (у III кварталі 2023 року – 60.9%), у цілому по Україні – 77.4%;
- **погіршення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – «мінус» 14.9% (у попередньому кварталі – 0.0%). У цілому по Україні очікується поліпшення фінансово-економічного стану підприємств – 4.1% (таблиця);
- **зменшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції:** баланс відповідей – «мінус» 10.9% (у III кварталі 2023 року – 13.0%) (таблиця). Респонденти також очікують, що обсяги реалізації на зовнішньому ринку залишаться без змін: баланс відповідей – 0.0% (у III кварталі 2023 року – 35.7%). У цілому по Україні баланси відповідей – 10.6% та 9.7% відповідно;
- **зменшення інвестиційних видатків** як на машини, обладнання та інвентар, так і на виконання будівельних робіт: баланси відповідей – «мінус» 10.9% та «мінус» 13.6% відповідно (у попередньому кварталі – «мінус» 17.8% та «мінус» 13.6% відповідно). У цілому по Україні баланси відповідей – 6.6% та «мінус» 6.9% відповідно (таблиця);
- **скорочення кількості працівників** на своїх підприємствах: баланс відповідей – «мінус» 23.4% (у попередньому кварталі – «мінус» 19.6%) (графік 4). У цілому по Україні – «мінус» 6.5%;
- **зростання цін на товари / послуги, що купують і продають підприємства:** баланси відповідей – 85.1% і 46.8% відповідно (у попередньому кварталі – 89.1% і 50.0% відповідно). Найвищі оцінки щодо зростання цін реалізації продукції власного виробництва в підприємств торгівлі (100.0%) (графік 6). Очікується, що на подорожчання товарів / послуг власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на енергоносії, сировину, матеріали, а також курс гривні до іноземних валют (графік 7);
- **зростання витрат на одиницю продукції та на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 59.6% і 31.9% відповідно (у попередньому кварталі – 55.6% і 30.4% відповідно) (графіки 4, 6).

Найбільше обмежують спроможність підприємств області нарощувати виробництво – воєнні дії та їх наслідки, занадто високі ціни на сировину та матеріали, а також енергоносії (вплив чинника посилюється) (графік 5).

Респонденти очікують, що їх **потреби в позикових коштах** найближчим часом **зростуть** (графік 8). 31.9% респондентів, які планують брати банківські кредити, надають перевагу запозиченням у національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом залишаються жорсткими (графік 9). Наявність інших джерел фінансування, занадто високі ставки за кредитами та невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання – головні стримуючі чинники залучення кредитних ресурсів (графік 10).

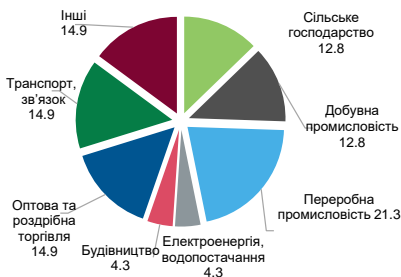
93.6% респондентів області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках, у цілому по Україні – 95.8%.

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

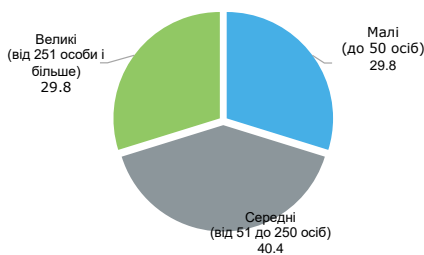
- **поточний фінансово-економічний стан** оцінюється як **поганий:** баланс відповідей – «мінус» 19.1% (у III кварталі 2023 року – «мінус» 21.7%). У цілому по Україні – «мінус» 5.6%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва нормальний:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 9.5%);
- **підприємства області спроможні задовольнити неочікуване зростання попиту за рахунок власних виробничих потужностей:** баланс відповідей – 21.7% (у попередньому кварталі – 4.7%).

Паспорт вибірки^{1,2}

Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

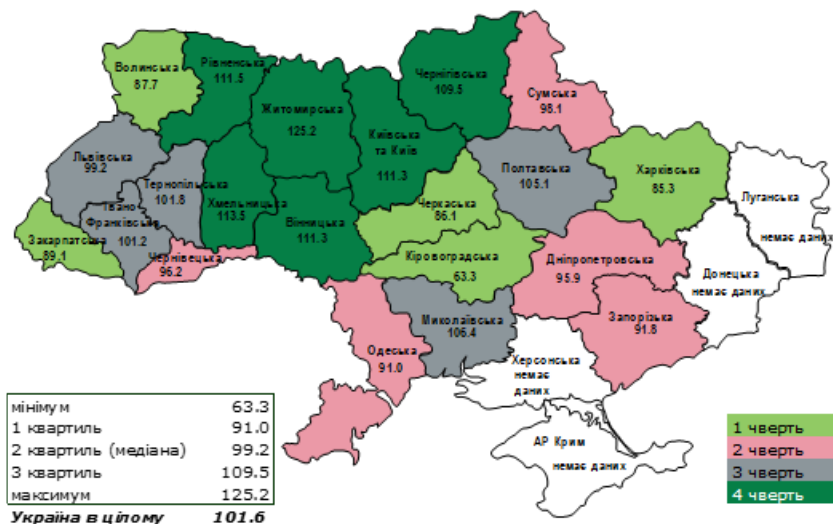

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 31 жовтня – 28 листопада 2023 року;
- опитано всього 47 підприємств;
- репрезентативна за такими видами економічної діяльності, як сільське господарство, добувна промисловість, переробна промисловість, торгівля, транспорт і зв'язок, інші.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

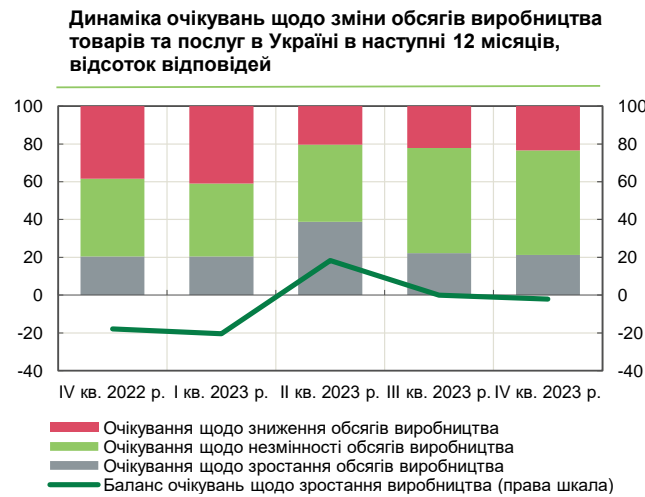
*кuartиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середній ранжованій сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Харківської області щодо їх ділової активності (за складовими)

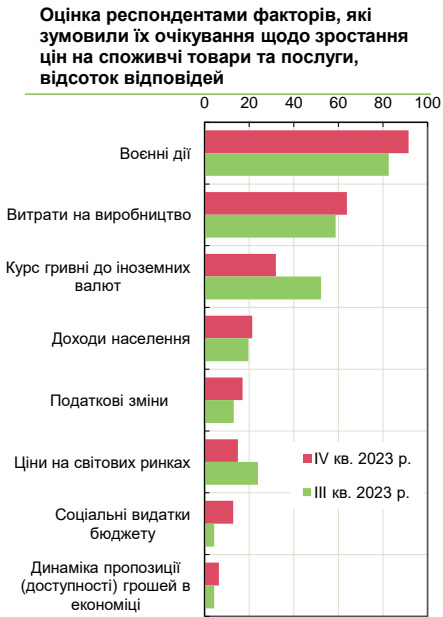
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.	II кв. 2023 р.	III кв. 2023 р.	IV кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	7.7	-4.7	4.1	0.0	-14.9
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	15.8	2.3	10.4	13.0	-10.9
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-30.6	-21.4	0.0	-13.6	-13.6
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-15.8	-11.4	4.3	-17.8	-10.9
кількості працівників	-33.3	-15.9	-16.3	-19.6	-23.4

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.
³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

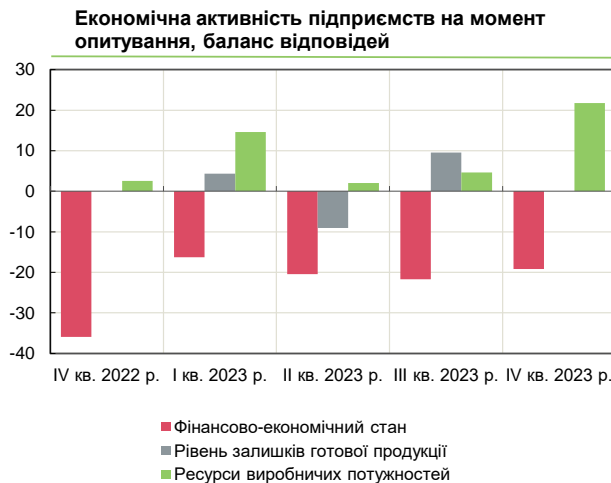
Графік 1

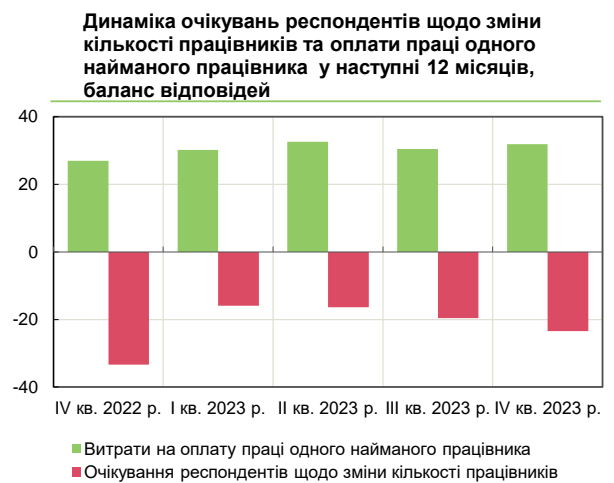
Графік 2

Графік 3

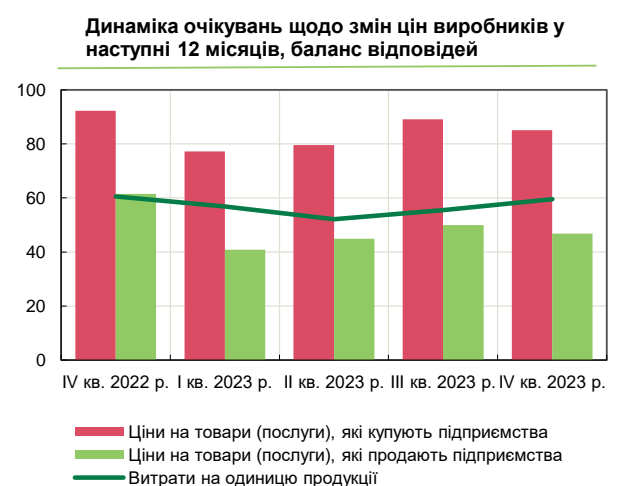
Графік 4

Графік 5

Графік 6

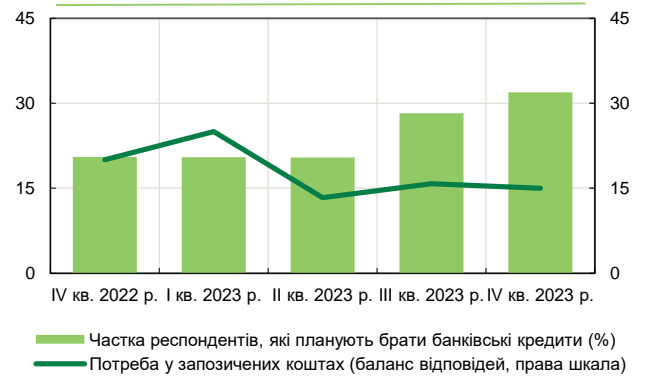
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

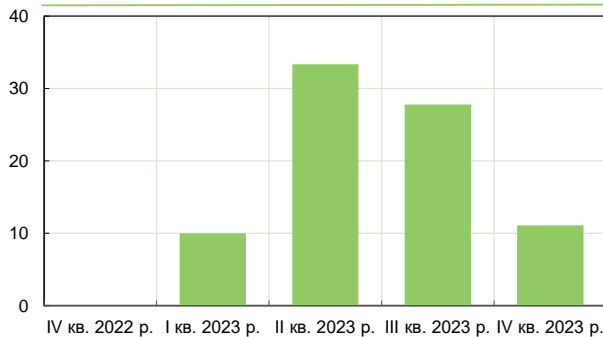
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*

*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

